ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
FOUNDATION FOR ECONOMIC & INDUSTRIAL RESEARCH

Ο τομέας μεταποίησης στην Ελλάδα: Τάσεις και προοπτικές

Η μελέτη πραγματοποιήθηκε με την υποστήριξη της πρωτοβουλίας

«Ελληνική Παραγωγή –Συμβούλιο Βιομηχανιών για την Ανάπτυξη»

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

6/6/2017

Δείκτης οικονομικού κλίματος (www.iobe.gr)

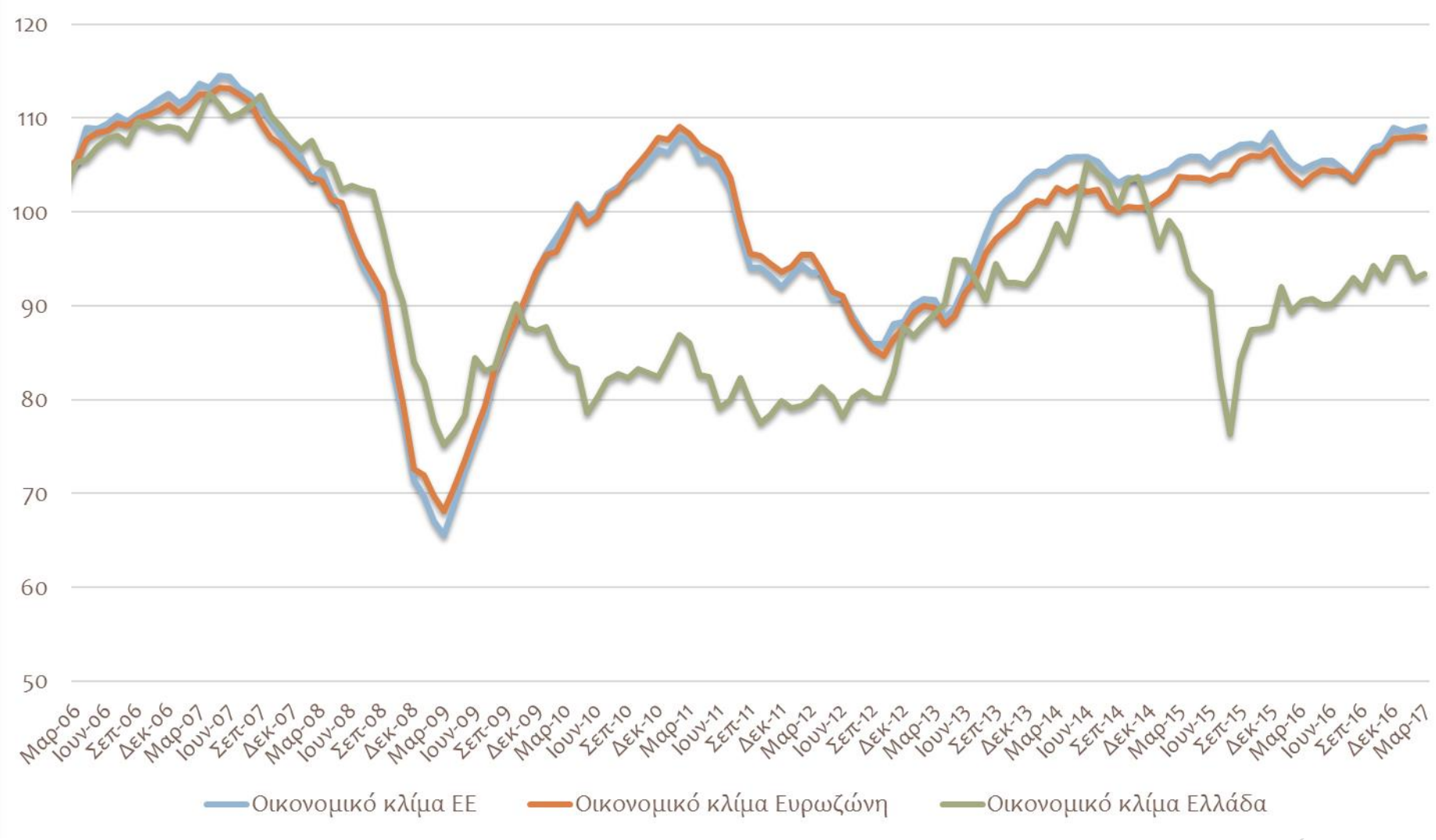

Πηγές: ΙΟΒΕ / DG ECFIN, Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Μακροοικονομικό περιβάλλον

Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη	2009	2014	2015	2016	2017*
ΑΕΠ	-3,1	0,7	-0,2	-0,05	1,5
Ανεργία	9,5	26,5	24,9	23,5	22,2
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης[1]	-15,6	-3,6	-7,5	0,7	-0,3
Ισοζύγιο Τρεχ. Συναλλαγών	-14,4	-3,0	0,0	-0,6	-1,2
Εναρμονισμένος Πληθωρισμός	1,3	-1,4	-1,1	0,0	1,5
Επενδύσεις Πάγιου Κεφαλαίου	-13,7	-2,8	-0,2	-0,01	11,0

[1]Συμπεριλαμβανομένων των κρατικών ενισχύσεων στον τραπεζικό τομέα
* Προβλέψεις ΙΟΒΕ
Πηγές: Eurostat, ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Η αποβιομηχάνιση της «Δυτικής» Ευρώπης (EU15): Διαχρονική εξέλιξη

Σε όρους μεριδίου (% στο σύνολο της οικονομίας)

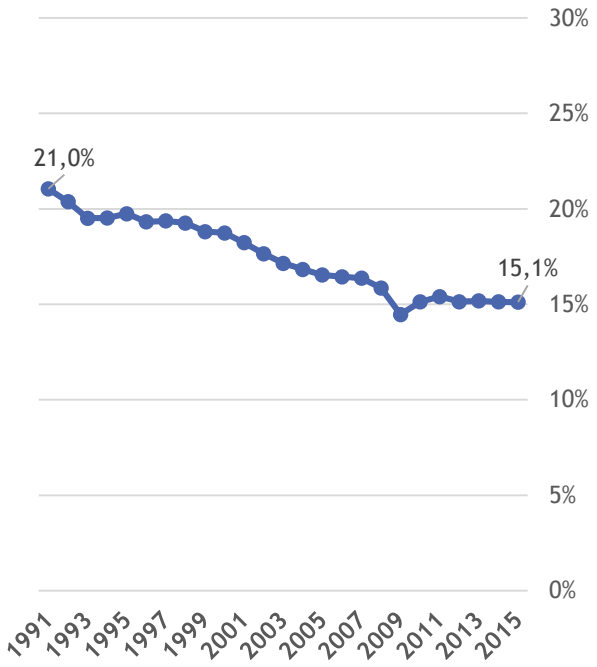

Σε όρους απασχόλησης (% στο σύνολο της οικονομίας)

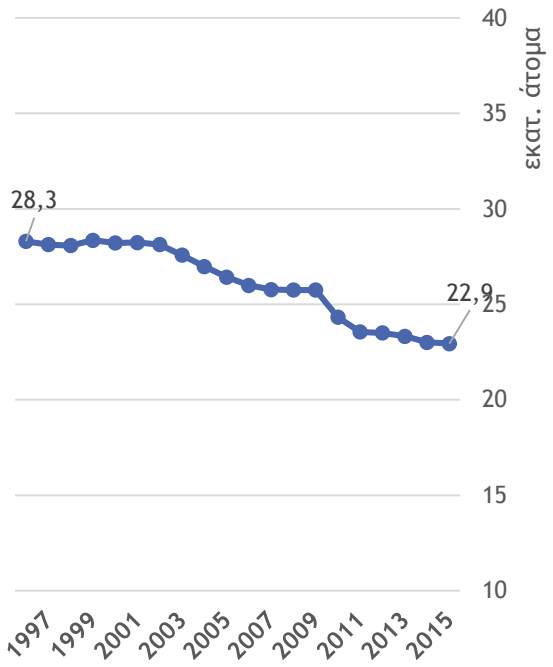

Η οικονομική κρίση οδήγησε σε περαιτέρω συρρίκνωση των δευτερευουσών βιομηχανικών δραστηριοτήτων

Παράγοντες που οδήγησαν στην αποβιομηχάνιση

- Στρατηγική μετεγκατάστασης των μονάδων παραγωγής σε τρίτες χώρες που συγκέντρωναν πλεονεκτήματα:
  - Αρχικά πλεονεκτήματα κόστους απασχόλησης ειδικά σε βιομηχανίες έντασης εργασίας
  - Στη συνέχεια, εγγύτητα σε μεγάλες αγορές δεδομένου ότι η μεσαία τάξη στις τρίτες χώρες αυξάνεται
- Ταυτόχρονα: ουδέτερη Ευρωπαϊκή πολιτική
  - Η μείωση της βιομηχανικής παραγωγής δεν εκλήφθηκε αρχικά ως πρόβλημα
    - θεωρήθηκε ότι σταδιακά η βιομηχανική δραστηριότητα θα ανακτούσε το αρχικό της μέγεθος δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στην παραγωγή υψηλής προστιθέμενης αξίας προϊόντα
    - Όμως η Κίνα και άλλες χώρες επένδυσαν σημαντικά σε έρευνα και ανάπτυξη
- Σταδιακά το φαινόμενο της μετεγκατάστασης επεκτάθηκε και σε τομείς υψηλής τεχνολογίας πχ τομέας ηλεκτρονικής
- Ταχύτερη ανάπτυξη των υπηρεσιών στην Ευρώπη σε σύγκριση με τη μεταποίηση (servitization)
- Ταχύτερη βελτίωση της παραγωγικότητας στη μεταποίηση σε σύγκριση με τους υπόλοιπους κλάδους

Η Ευρωπαϊκή οικονομία σήμερα

- η Ευρωπαϊκή οικονομία ανακάμπτει σταδιακά από τη δριμεία χρηματοοικονομική κρίση που ξέσπασε το 2008
  - Η ανάπτυξη είναι αργή και εύθραυστη
- Οι χώρες που είχαν ισχυρή βιομηχανία (ισχυρότερη από τις άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες το 2008) είχαν καλύτερη ανταπόκριση στην κρίση

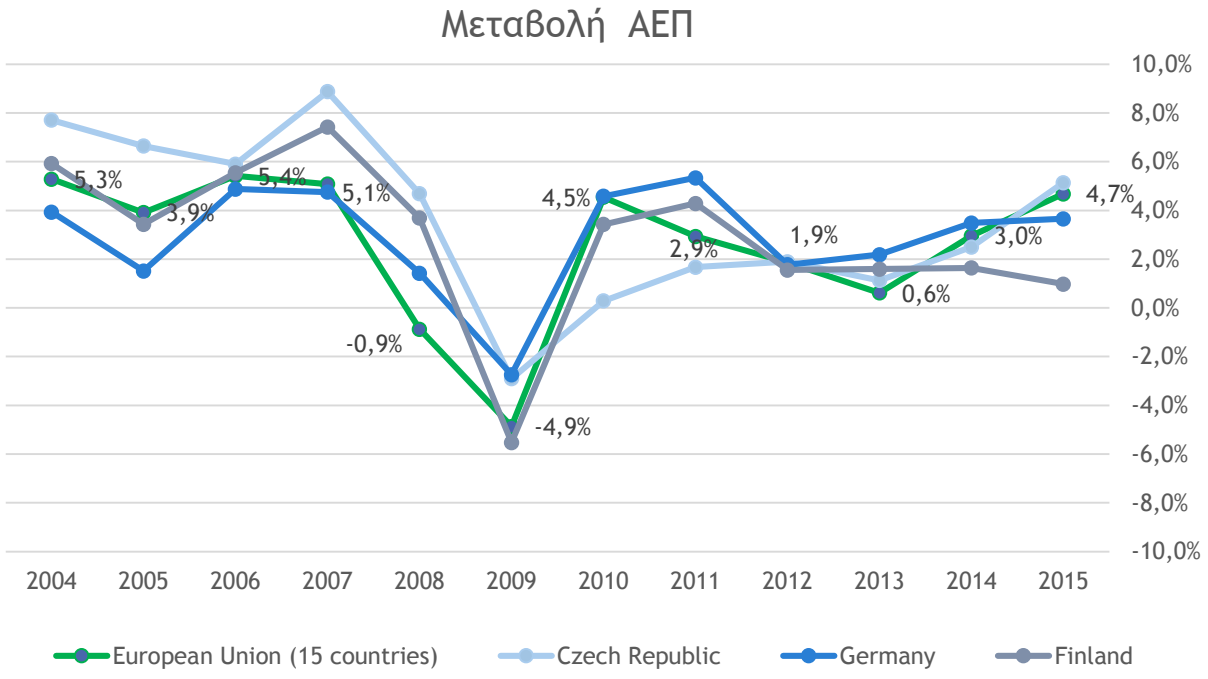

Προκλήσεις της ευρωπαϊκής βιομηχανίας

- Μεταβαλλόμενα καταναλωτικά πρότυπα:
  - Αστικοποίηση, αύξηση της μεσαίας τάξης, αυξημένων διείσδυση κινητών επικοινωνιών, αύξηση του μέσου όρου ζωής και χαμηλότερος ρυθμός γεννήσεων (γηράσκων πληθυσμός)
- Ταχεία ανάπτυξη αρθρωτής τεχνολογίας (modular) λιγότερο ευαίσθητης σε οικονομίες κλίμακος
- Παγκοσμιοποίηση των αγορών-Παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού (GVC)
- Ο αυξανόμενος κίνδυνος έλλειψης φυσικών πόρων (πετρέλαιο, σπάνια μέταλλα κλπ) και η επακόλουθη αύξηση των τιμών τους
- Η έλλειψη σε συγκεκριμένες δεξιότητες, ειδικά σε τεχνικές, δυσκολίες στην υλοποίηση διαφορετικών καθηκόντων και η έλλειψη επιχειρηματικού ταλέντου
  - παρά το γεγονός ότι η ανεργία παραμένει σε υψηλά επίπεδα
- Κλιματική αλλαγή

Ευρωπαϊκή πολιτική με έμφαση στην επαναβιομηχάνιση

- Με σύνθημα «**η βιομηχανική εγκατάλειψη της Ευρώπης δεν μπορεί να συνεχιστεί**» η ευρωπαϊκή πολιτική προωθεί την επαναβιομηχάνιση της Ευρώπης (Ευρ. Επιτροπή (COM(2012)0582) με τίτλο «Επικαιροποίηση της ανακοίνωσης για τη Βιομηχανική Πολιτική — Μια ισχυρότερη Ευρωπαϊκή Βιομηχανία για την Ανάπτυξη και την Οικονομική Ανάκαμψη»)
  - ενίσχυση επενδύσεων στον τομέα της καινοτομίας, με επικέντρωση σε έξι τομείς προτεραιότητας με μεγάλες προοπτικές από απόψεως δυνατοτήτων
    - προηγμένες τεχνολογίες κατασκευής για καθαρή παραγωγή
    - βασικές τεχνολογίες ευρείας εφαρμογής
    - προϊόντα βιολογικής προέλευσης
    - βιώσιμη βιομηχανική και κατασκευαστική πολιτική και πρώτες ύλες
    - καθαρά οχήματα και έξυπνα δίκτυα.
  - Επισήμανση ανάγκης για καλύτερες συνθήκες αγοράς, πρόσβαση στην χρηματοδότηση και κεφάλαια, καθώς και το ανθρώπινο κεφάλαιο και τις δεξιότητες ως μέσα για την προώθηση της βιομηχανικής ανταγωνιστικότητας.

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
FOUNDATION FOR ECONOMIC & INDUSTRIAL RESEARCH

Ο τομέας μεταποίησης στην Ελλάδα: Τάσεις και προοπτικές

Η μελέτη πραγματοποιήθηκε με την υποστήριξη της πρωτοβουλίας

«Ελληνική Παραγωγή –Συμβούλιο Βιομηχανιών για την Ανάπτυξη»

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

6/6/2017

Αντικείμενο μελέτης

Στόχος μελέτης: η αποτίμηση της ευρύτερης οικονομικής σημασίας της μεταποίησης στην Ελλάδα (οικονομικό αποτύπωμα) και η εξέταση των προϋποθέσεων που θα διασφαλίσουν την περαιτέρω ανάπτυξή της.

Η μελέτη εξετάζει τα εξής θέματα:

- Βασικά μεγέθη μεταποίησης στην Ελλάδα, διαχρονικές τάσεις σε σύγκριση με χώρες της ΕΕ
- Ποσοτική εκτίμηση συνολικής συνεισφοράς μεταποίησης στην οικονομία (πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα): σε αξία παραγωγής, ΑΕΠ, θέσεις εργασίας, φορολογικά έσοδα
- Χρηματοοικονομική εξέλιξη βασικών μεγεθών (2005-2014)
- Βασικές προκλήσεις για την ενίσχυση των μεταποιητικών δραστηριοτήτων στην Ελλάδα λαμβάνοντας υπόψη
  - Ευρωπαϊκό και εθνικό περιβάλλον: πολιτικές, ρυθμιστικό πλαίσιο, περιορισμούς (εξωγενείς και εθνικούς)

Ομάδα έργου

- Βασιλειάδης Μιχάλης
- Θωμαΐδου Φωτεινή
- Κόρρα Έφη
- Μουστάκας Αλέξανδρος
- Ντεμιάν Ηλίας
- Σταυράκη Σοφία

Επιστημονική Ευθύνη: Άγγελος Τσακανίκας, Επίκουρος καθηγητής ΕΜΠ, Επιστημονικός Υπεύθυνος Παρατηρητηρίου Επιχειρηματικότητας ΙΟΒΕ

Συντονισμός: Νίκος Βέττας, Καθηγητής ΟΠΑ, Γενικός Διευθυντής ΙΟΒΕ

Η δομική μεταβολή της ελληνικής οικονομίας

- Η δομή της ελληνικής οικονομίας από το 1980 απομακρύνθηκε από άλλους παραδοσιακούς τομείς της οικονομίας
  - Το μερίδιο του τομέα του πρωτογενούς τομέα μειώθηκε από 10% τη δεκαετία του 70’ σε 3% τη δεκαετία του 2000
- Ο τομέας των Υπηρεσιών αναπτύσσεται δυναμικά μετά το 1990
  - Το μερίδιο των υπηρεσιών στην ελληνική οικονομία ενισχύθηκε από 69% τη δεκαετία του 1970 σε 77% τη δεκαετία του 2000

1970 -1979

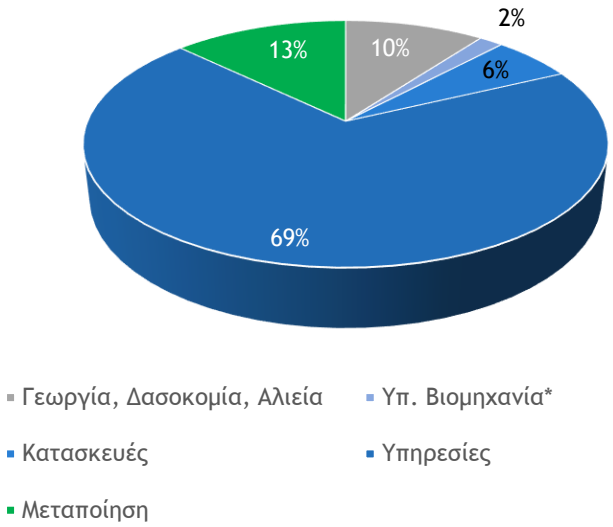

2009 - 2016

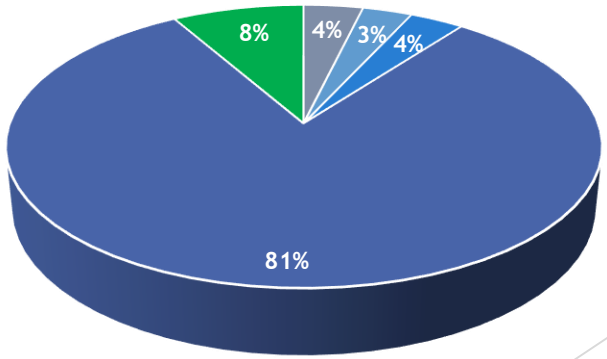

*Περιλαμβάνονται τα Ορυχεία, Μεταλλεία, Λατομεία, Παροχή Ηλ. Ρεύματος και Νερού

Πηγή: EUROSTAT, Ameco Database

Μία από τις συνέπειες ήταν και η αποβιομηχάνιση

- Η αποβιομηχάνιση της ελληνικής οικονομίας ξεκίνησε σταδιακά από τα μέσα της δεκαετίας του 1980
  - Μερίδιο μεταποίησης στο ΑΕΠ μειώθηκε από 12,1% το 1979 σε 8,9% στα τέλη της δεκαετίας του 2000
- Η κρίση επιτάχυνε τη φθίνουσα πορεία της ελληνικής μεταποίησης
  - Η προστιθέμενη αξία της μεταποίησης μειώθηκε (ΜΕΡΜ:-7,1%) ταχύτερα από το ρυθμό συρρίκνωσης του ΑΕΠ (ΜΕΡΜ:-4,7% την περίοδο 2009-2014)
  - Στη μείωση αυτή συνέβαλε έμμεσα και η καθίζηση του τομέα των κατασκευών λόγω μείωσης της ζήτησης για βιομηχανικά προϊόντα
- Σήμερα (2016) η ελληνική βιομηχανία έχει μερίδιο 8,8% (από τα μικρότερα στην ΕΕ-27)

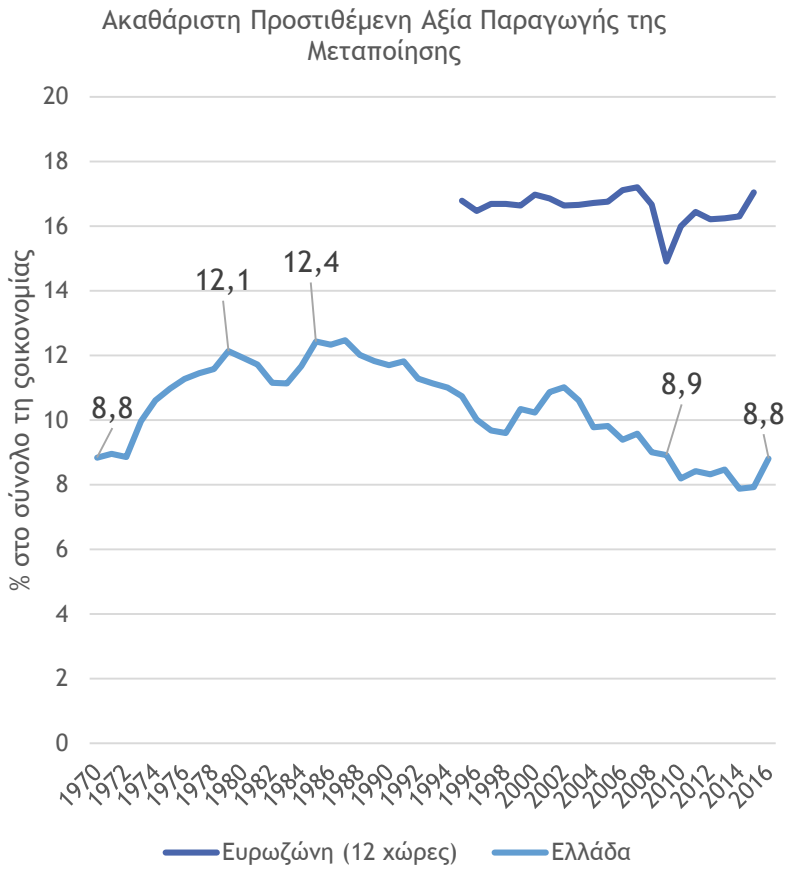

Πηγή: EUROSTAT, Ameco Database

Η Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία στη μεταποίηση τη δεκαετία 2005-2015 μειώνεται κατά 30%, «ακυρώνοντας» την ανάλογη αύξηση της περιόδου 1995-2005

ΤΟΜΕΑΣ	1995	2005	2015	1995	2005	2015	% 1995-2005	% 2005-2015
A - Γεωργία, δασοκομία, αλιεία	7.592	7.799	6.658	5%	4%	4%	3%	-15%
B - Ορυχεία, λατομεία	688	1.030	654	0%	1%	0%	50%	-37%
C - Μεταποίηση	15.326	20.105	14.015	11%	10%	8%	31%	-30%
D - Ηλεκτρικό ρεύμα, φυσικό αέριο, ατμός, κλιματισμός	2.064	4.178	1.796	1%	2%	1%	102%	-57%
E - Νερό, διαχείριση αποβλήτων, λύματα	2.507	3.329	2.303	2%	2%	1%	33%	-31%
F - Κατασκευές	6.352	10.441	4.656	4%	5%	3%	64%	-55%
G-I - Χονδρικό, λιανικό εμπόριο, επισκευές οχημάτων, μεταφορές, διαμονή, φαγητό, υπηρεσίες	33.886	53.715	36.996	24%	26%	22%	59%	-31%
J - Ενημέρωση, επικοινωνία	3.223	7.437	5.208	2%	4%	3%	131%	-30%
K - Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	6.187	8.411	7.626	4%	4%	5%	36%	-9%
L - Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	20.651	24.839	34.621	14%	12%	21%	20%	39%
M_N - Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές, διοικητικές, υποστηρικτικές δραστηριότητες	8.315	11.807	7.492	6%	6%	5%	42%	-37%
O-Q - Δημόσια διοίκηση, άμυνα, εκπαίδευση, υγεία και κοινωνική μέριμνα	31.552	42.256	36.631	22%	21%	22%	34%	-13%
R-U - Τέχνες, διασκέδαση, ψυχαγωγία, Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	5.723	9.108	6.587	4%	4%	4%	59%	-28%
ΣΥΝΟΛΟ	144.066	204.455	164.946	100%	100%	100%	42%	-19%

- Οι Υπηρεσίες κατέχουν το μεγαλύτερο μερίδιο της οικονομικής δραστηριότητας
- Το ¼ του συνόλου της ΑΠΑ όλων των τομέων διατηρεί διαχρονικά το εμπόριο, οι μεταφορές και οι υπηρεσίες που συνδέονται με διαμονή και εστίαση
- Δημόσιες υπηρεσίες ακολουθούν (21-22% διαχρονικά), καθώς και οι υπηρεσίες διαχείρισης ακίνητης περιουσίας (14% το 1995, στο 1/5 του συνόλου της ΑΠΑ το 2015)

Υποχώρηση απασχόλησης στο 10%

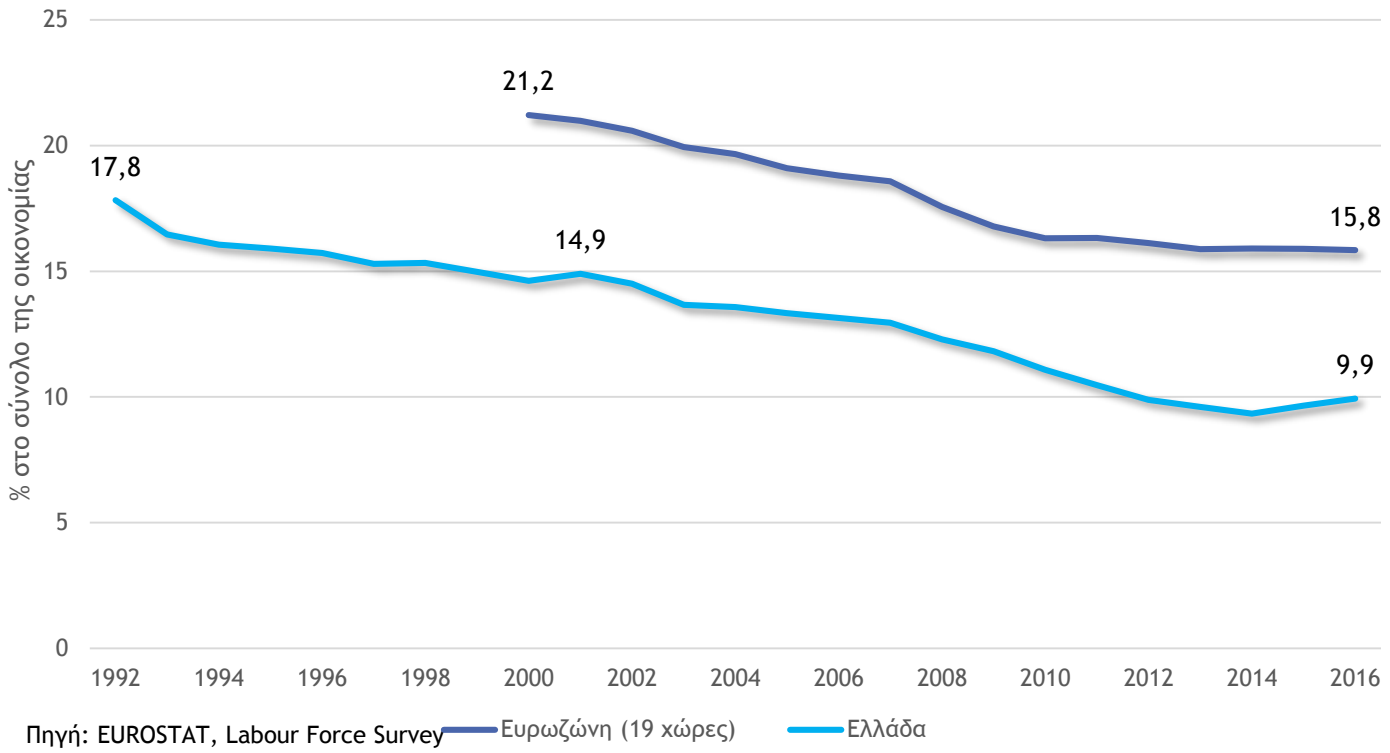

Πηγή: EUROSTAT, Labour Force Survey

* Περιλαμβάνονται τα Ορυχεία, Λατομεία και η Μεταποίηση

- Η πορεία αποβιομηχάνισης είχε σημαντική επίπτωση στην απασχόληση : από 17,8% του συνόλου των απασχολούμενων τη δεκαετία του 90’ σε 14,9% τη δεκαετία του 2000’ και 10% πλέον

Τη δεκαετία 2005-2015 σχεδόν όλοι οι υποκλάδοι της μεταποίησης καταγράφουν απώλειες σε όρους απασχόλησης

ΤΟΜΕΑΣ	1995	2005	2015	1995	2005	2015	% 1995-2005	% 2005-2015
C10-C12 -Τρόφιμα, ποτά, καπνός	95	114	111	20%	24%	33%	20%	-3%
C13-C15 - Κλωστοϋφαντουργία, ένδυση, δέρμα	110	76	29	24%	16%	9%	-31%	-62%
C16 - Ξύλο	29	33	12	6%	7%	3%	12%	-64%
C17 -Χαρτί	11	8	7	2%	2%	2%	-25%	-14%
C18 - Εκτυπώσεις	14	17	10	3%	4%	3%	25%	-40%
C19 - Οπτάνθρακας, διύλιση πετρελαίου	6	8	4	1%	2%	1%	36%	-53%
C20 - Χημικά	10	12	13	2%	3%	4%	25%	4%
C21 - Φαρμακευτικά	11	14	12	2%	3%	3%	30%	-15%
C22 - Καουτσούκ, πλαστικά	10	12	13	2%	2%	4%	14%	10%
C23 -Μη μεταλλικά ορυκτά	31	30	16	7%	6%	5%	-4%	-47%
C24 - Βασικά μέταλλα	16	16	17	4%	3%	5%	-3%	4%
C25 - Μεταλλικά, εκτός μηχανημάτων και εξοπλισμού	30	41	32	7%	9%	10%	34%	-20%
C26 - Η/Υ, ηλεκτρονικά, οπτικά	4	7	4	1%	1%	1%	72%	-48%
C27 - Κατασκευή ηλεκτρολογικού εξοπλισμού	9	10	9	2%	2%	3%	14%	-10%
C28 - Κατασκευή Μηχανήματα, είδη εξοπλισμού	14	15	14	3%	3%	4%	11%	-10%
C29 - Μηχανοκίνητα οχήματα	4	3	2	1%	1%	1%	-29%	-31%
C30 - Εξοπλισμός μεταφορών	10	7	4	2%	2%	1%	-23%	-44%
C31-C32 - Έπιπλα και λοιπά μεταποίησης	43	45	22	9%	9%	6%	5%	-51%
C33 - Επισκευή, εκγατάσταση σε Μηχανήματα και εξοπλισμός	8	8	9	2%	2%	3%	-4%	23%
ΣΥΝΟΛΟ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ	**464**	**475**	338	**100%**	**100%**	**100%**	**2%**	**-29%**

- Μέχρι το 2015, η πτώση στον αριθμό των απασχολουμένων στη μεταποίηση, φθάνει το 29%: 338 χιλ. εργαζόμενοι απασχολούνται πλέον στον τομέα
- Η απασχόληση στα τρόφιμα-ποτά-καπνός έχει αυξηθεί αξιοσημείωτα: στο 33% του συνόλου (2015) από 24% το 2005 και 20% το 1995

Από το 2009 στο 2016, οι περισσότεροι υποκλάδοι της μεταποίησης έχουν μειώσει την παραγωγή τους

ΤΟΜΕΑΣ	2000	2009	2016	% 2000-2009	% 2009-2016
C10 -Τρόφιμα	99	104	94	5%	-9%
C11 -Ποτά	106	108	87	2%	-19%
C12 -Καπνός	122	121	120	-1%	-1%
C13 - Κλωστοϋφαντουργία	387	126	65	-67%	-48%
C14- Ένδυση	316	130	50	-59%	-62%
C15- Δέρμα	308	159	51	-48%	-68%
C16 - Ξύλο	207	92	43	-56%	-53%
C17 - Χαρτί	117	104	97	-11%	-6%
C18 - Εκτυπώσεις	130	117	53	-10%	-55%
C19 - Οπτάνθρακας, διύλιση πετρελαίου	89	95	129	6%	36%
C20 - Χημικά	135	99	102	-27%	3%
C21 - Φαρμακευτικά	29	98	110	234%	13%
C22 - Καουτσούκ, πλαστικά	131	108	91	-18%	-15%
C23 -Μη μεταλλικά ορυκτά	156	117	64	-25%	-45%
C24 - Βασικά μέταλλα	92	89	112	-3%	25%
C25 - Μεταλλικά, εκτός μηχανημάτων και εξοπλισμού	126	100	83	-20%	-17%
C26 - Η/Υ, ηλεκτρονικά, οπτικά	878	136	101	-85%	-26%
C27 - Κατασκευή ηλεκτρολογικού εξοπλισμού	126	104	72	-17%	-31%
C28 - Κατασκευή Μηχανήματα, είδη εξοπλισμού	:	127	96	-	-24%
C29 - Μηχανοκίνητα οχήματα	484	100	76	-79%	-24%
C30 - Εξοπλισμός μεταφορών	:	153	79	-	-48%
C31 - Έπιπλα	199	124	52	-38%	-58%
C32 - Λοιπά μεταποίησης	410	112	90	-73%	-20%
C33 - Επισκευή σε Μηχανήματα και εξοπλισμός	189	129	56	-31%	-56%
C - ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	**129**	**105**	94	**-18%**	**-11%**
B - Ορυχεία, λατομεία	**131**	**107**	69	**-18%**	**-36%**

- …με εξαίρεση τον Οπτάνθρακα, διύλιση πετρελαίου (36%)
- Τα χημικά (3%)
- Τα φαρμακευτικά (13%) και
- Τα βασικά μέταλλα (25%)

Συνεχής όμως ανάκαμψη βιομηχανικής παραγωγής από το 2014

Έτος	Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής - σύνολο Βιομηχανίας		Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής στη Μεταποίηση		Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής σε Ορυχεία - Λατομεία	
	Δείκτης	Ετήσιες μεταβολές (%)	Δείκτης	Ετήσιες μεταβολές (%)	Δείκτης	Ετήσιες μεταβολές (%)
2000	123,2	-	128,3	-	131,3	-
2001	119,3	-3,2	122,7	-4,4	133,5	1,7
2002	119,5	0,2	121,3	-1,1	147,6	10,6
2003	120,0	0,4	120,3	-0,8	142,3	-3,6
2004	120,7	0,6	121,2	0,7	141,7	-0,4
2005	118,9	-1,5	119,4	-1,5	131,1	-7,5
2006	119,8	0,7	121,6	1,9	127,1	-3,1
2007	122,6	2,3	124,4	2,3	127,1	0,0
2008	117,5	-4,2	118,6	-4,7	121,0	-4,8
2009	106,3	-9,5	105,3	-11,2	106,8	-11,8
2010	100,0	-6,0	100,1	-5,0	100,1	-6,3
2011	94,3	-5,7	90,9	-9,1	98,1	-1,9
2012	92,4	-2,0	87,7	-3,5	97,1	-1,1
2013	89,5	-3,1	86,8	-1,1	85,9	-11,5
2014	87,8	-1,9	88,3	1,8	85,8	-0,2
2015	88,4	0,6	89,5	1,4	80,2	-6,5
2016	88,7	1,0	90,0	1,9	80,2	-6,4
2017 (α' τρίμ.)	90,8	2,4	93,7	4,1	68,6	-14,5

Αν και σε όρους κύκλου εργασιών, ο σχετικός δείκτης καταγράφει κατακόρυφη πτώση στην έναρξη της οικονομικής κρίσης το 2009 (-23%)

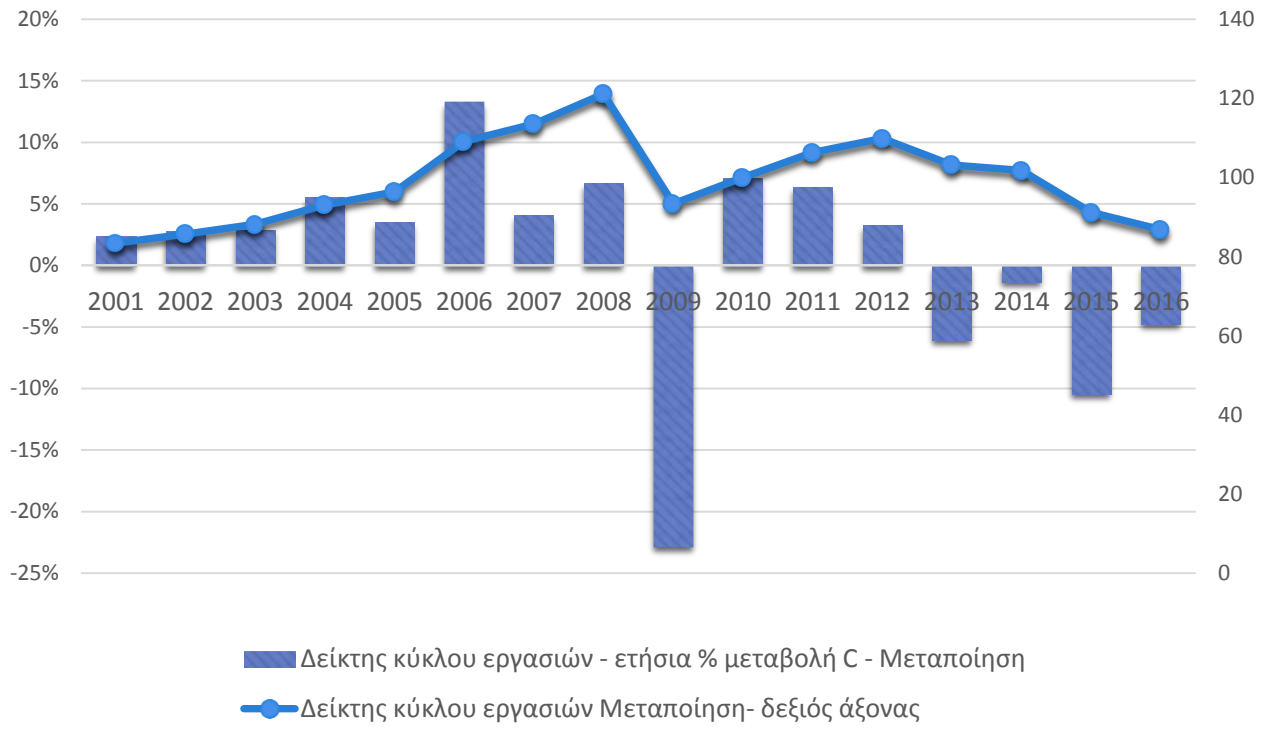

- Αυξημένη παραγωγή, αλλά με μικρότερη αξία καθώς μεγαλύτερο μέρος διοχετεύτηκε σε εξαγωγές

ΔΒΠ και τζίρος κινούνται παράλληλα, παρά την αύξηση των τιμών

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Από τα βασικά επαγγέλματα στη μεταποίηση, το μεγαλύτερο ποσοστό (41%) είναι ειδικευμένοι τεχνίτες και ασκούντες συναφή επαγγέλματα

Βασικές επαγγελματικές κατηγορίες	2008 - ΕΕ28		2015 - ΕΕ28		2008 - Ελλάδα		2015 - Ελλάδα	
	Σύνολο τομέων	Μεταποίηση	Σύνολο τομέων	Μεταποίηση	Σύνολο τομέων	Μεταποίηση	Σύνολο τομέων	Μεταποίηση
ΑΝΩΤΕΡΑ ΔΙΕΥΘΥΝΤΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΣΤΕΛΕΧΗ	8%	7%	6%	6%	10%	8%	3%	3%
ΠΡΟΣΟΝΤΟΥΧΟΙ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΕΙΔΙΚΟΙ	14%	7%	19%	10%	15%	5%	19%	9%
ΤΕΧΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΒΟΗΘΟΙ ΚΑΙ ΑΣΚΟΥΝΤΕΣ ΣΥΝΑΦΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	16%	13%	16%	15%	9%	8%	8%	7%
ΓΡΑΦΕΙΣ	11%	8%	10%	8%	12%	8%	10%	7%
ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΠΩΛΗΣΕΙΣ	14%	2%	17%	3%	14%	3%	24%	8%
ΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟΙ ΓΕΩΡΓΟΙ, ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΙ, ΔΑΣΟΚΟΜΟΙ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΣ	4%	0%	4%	0%	11%		11%	
ΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟΙ ΤΕΧΝΙΤΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΟΥΝΤΕΣ ΣΥΝΑΦΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ	14%	31%	12%	31%	14%	41%	10%	41%
ΧΕΙΡΙΣΤΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ, ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΑΡΜΟΛΟΓΗΤΕΣ	9%	24%	7%	20%	7%	22%	6%	16%
ΑΝΕΙΔΙΚΕΥΤΟΙ ΕΡΓΑΤΕΣ, ΧΕΙΡΩΝΑΚΤΕΣ ΚΑΙ ΜΙΚΡΟΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΕΣ	10%	7%	9%	7%	7%	6%	7%	10%
ΕΝΟΠΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ	1%		1%		1%		2%	
ΣΥΝΟΛΟ	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού. Επεξεργασία στοιχείων ΙΟΒΕ

- Το ποσοστό των ανειδίκευτων εργατών, χειρωνακτών και μικροεπαγγελματιών έχει αυξηθεί από 6% το 2008, σε 10% το 2015
- Η μεγαλύτερη εισροή ανειδίκευτου εργατικού δυναμικού κατά τα έτη της κρίσης υποδηλώνει προσπάθεια μείωσης του εργατικού κόστους
  - ταυτόχρονα εγκυμονεί τον κίνδυνο αύξησης της απόκλισης μεταξύ προσφερόμενων και ζητούμενων δεξιοτήτων στις μεταποιητικές επιχειρήσεις

Έλλειμμα παραγωγικότητας στην ελληνική μεταποίηση σε σύγκριση με την ευρωπαϊκή…

- Η παραγωγικότητα στη μεταποίηση παραμένει καθηλωμένη στα επίπεδα του 2004 με μικρές αυξομειώσεις
- Αντίθετα η παραγωγικότητα της μεταποίησης στην Ευρώπη αυξάνεται με σταθερό ρυθμό την περίοδο 1995 και μετά, παρά το σοκ της κρίσης και της κατακρήμνιση της ζήτησης που σε συνδυασμό με ανελαστικότητες στην αγορά εργασίας οδήγησε σε κατακόρυφη μείωση παραγωγικότητας

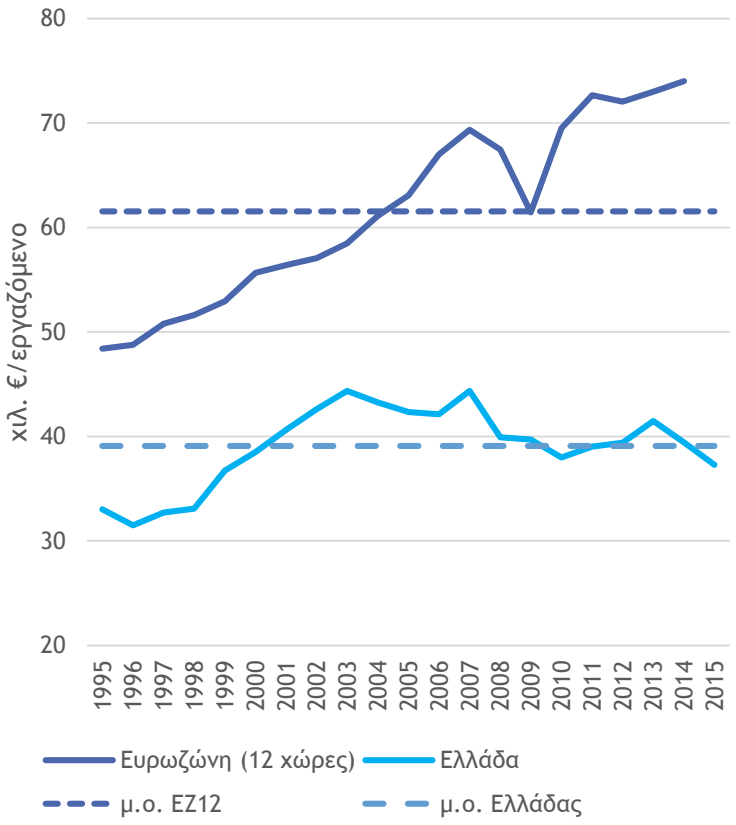

Πηγή: EUROSTAT, Ameco Database

… όχι όμως και με τους υπόλοιπους ελληνικούς κλάδους

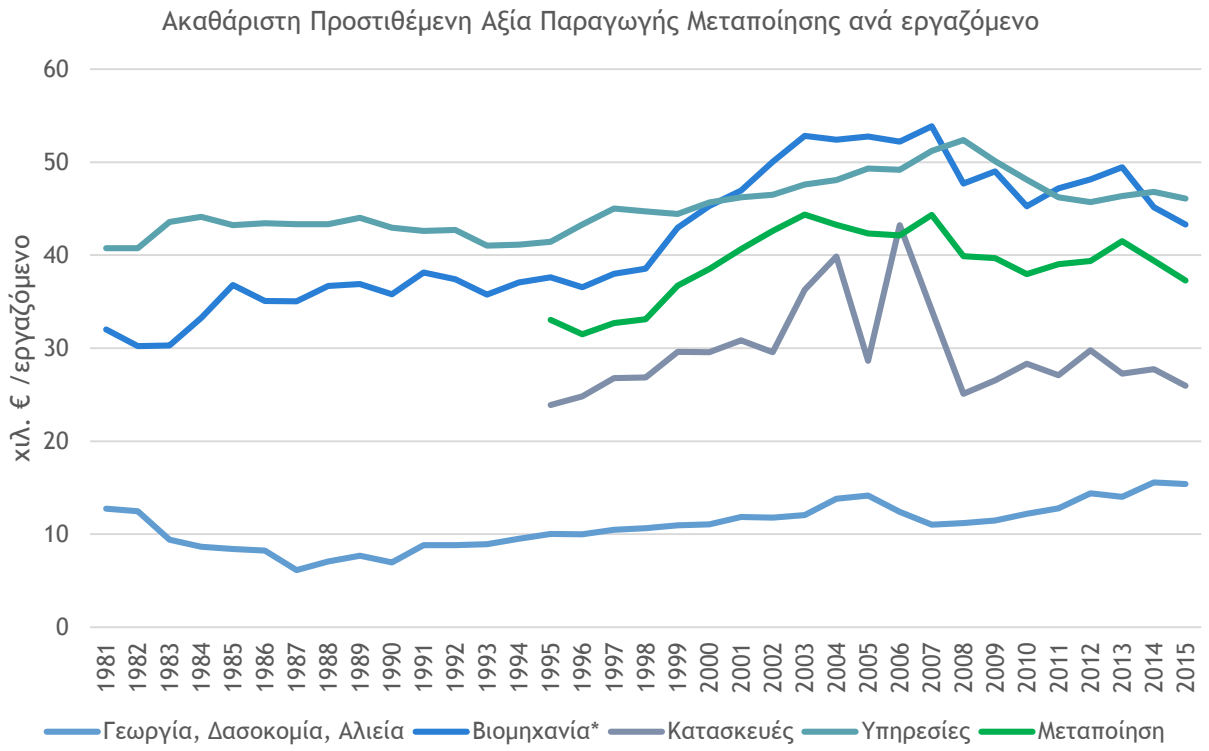

*Περιλαμβάνονται τα Ορυχεία, Λατομεία, η Μεταποίηση, η Παροχή Ηλ. Ρεύματος και νερού

- Μεταξύ των κλάδων της ελληνικής οικονομίας η βιομηχανία έχει υψηλή παραγωγικότητα
- Η παραγωγικότητα της ελληνικής βιομηχανία είναι αντίστοιχη με αυτή του τομέα των υπηρεσιών

Πηγή: EUROSTAT, Ameco Database

Σημαντική η συμβολή της βιομηχανίας στην Ε&Α

- Τέσσερις φορές περισσότερες οι δαπάνες R&D ανά απασχολούμενο στη μεταποίηση σε σύγκριση με το σύνολο της ελληνικής οικονομίας
- Το 0,6% των εργαζομένων στη μεταποίηση ασχολούνται σε R&D σε σύγκριση με μόλις το 0,2% στο σύνολο της οικονομίας

Προσωπικό R&D στο σύνολο των απασχολούμενων, ανά τομέα

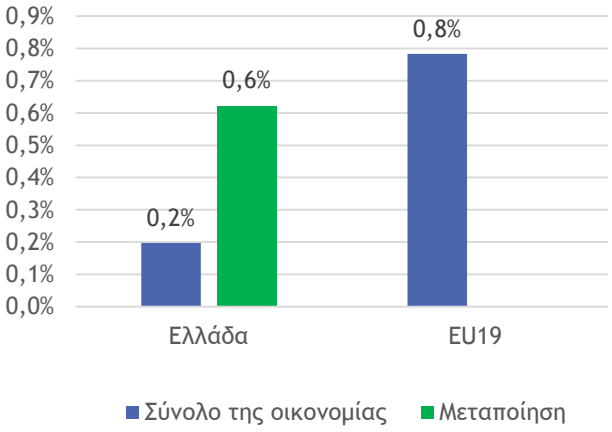

Πηγή: EUROSTAT, Science & Technology

Δαπάνες R&D ανά απασχολούμενο (ευρώ/απασχολούμενο)

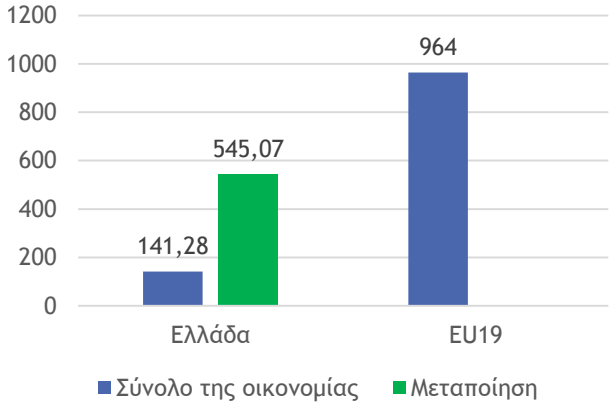

Πηγή: EUROSTAT, Science & Technology

Η ελληνική μεταποίηση υπερτερεί σε όρους καινοτομίας σε σχέση με την υπόλοιπη οικονομία

Ποσοστό επιχειρήσεων που υιοθετούν πρακτικές καινοτομίας τη διετία 2011-2012 στη Μεταποίηση σε σύγκριση με το σύνολο των επιχειρήσεων

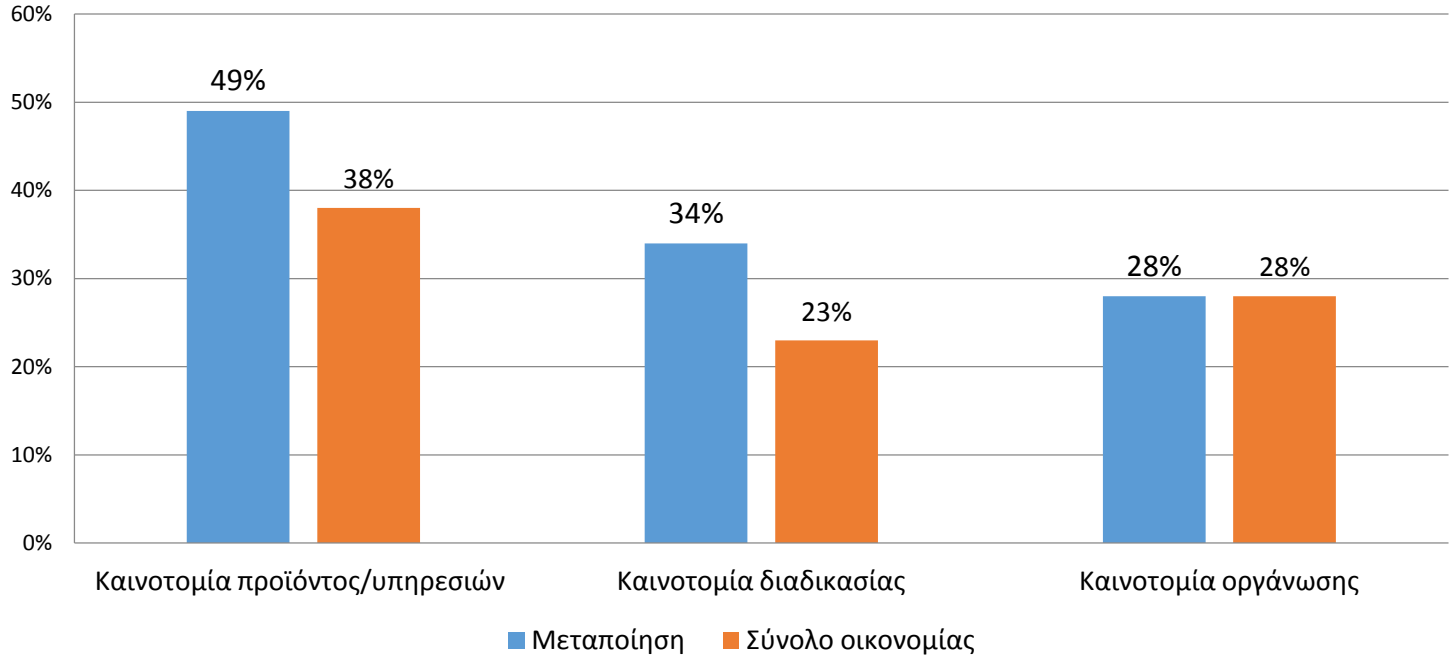

Πηγή: «Έρευνα στις επιχειρήσεις για την πρόβλεψη των μεταβολών στα περιφερειακά παραγωγικά συστήματα και τις τοπικές αγορές εργασίας», ΙΟΒΕ & ΕΒΕΟ / ΕΜΠ για λογαριασμό του ΣΕΒ

Η μεταποίηση στηρίζει τις επενδύσεις και στην περίοδο της κρίσης

- Διαχρονικά (προ κρίσης) οι επενδύσεις /απασχολούμενο είχαν αυξητική τάση τόσο στη βιομηχανία όσο και στο σύνολο της οικονομίας
- Την περίοδο της κρίσης οι επενδύσεις στο σύνολο της οικονομίας είχαν ισχυρά φθίνουσα πορεία
  - Ενώ οι επενδύσεις στη βιομηχανία την περίοδο (2009-2014) κατέγραψαν κατά μέσο ήπια άνοδο

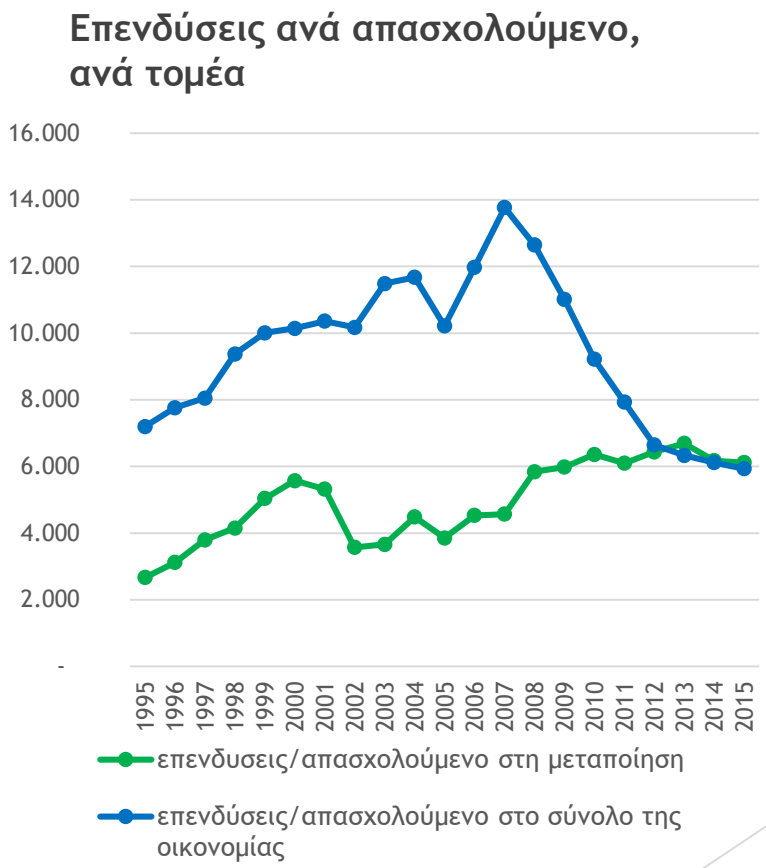

Πηγή: EUROSTAT, National Accounts

Τα βιομηχανικά προϊόντα στηρίζουν τις εξαγωγές αγαθών

- Παρά τη συρρίκνωση του βιομηχανικού τομέα, οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων στην Ελλάδα συνεισφέρουν πάνω από το 87% στο σύνολο των εξαγωγών της χώρας
- Το 2015 το 35,8% των βιομηχανικών προϊόντων που εξάγονται κατευθύνονται στους 5 σημαντικότερους εξαγωγικούς προορισμούς
- Το 2015 παραδόθηκαν βιομηχανικά προϊόντα σε 184 χώρες του κόσμου.

Όμως: μικρό το μέσο μέγεθος

- Στις 66.567 οι επιχειρήσεις της μεταποίησης, αποτελούν περίπου το 7% των επιχειρήσεων της χώρας
- Η πλειονότητα των επιχειρήσεων όμως είναι προσωπικές (37,7%), ενώ ακολουθούν οι ΑΕ (22,4%) και οι ΟΕ (22,1%)
- Τρεις στις τέσσερις μεταποιητικές επιχειρήσεις εμφανίζουν κύκλο εργασιών μέχρι €150 χιλ. (2010)
  - Μόλις το 5,0% των επιχειρήσεων έχουν τζίρο πάνω από €1,5 εκατ.
- Οι περισσότερες επιχειρήσεις (87,5%) απασχολούν μέχρι 4 άτομα.
- Από 5 ως 9 άτομα εργάζονται στο 5,6% των επιχειρήσεων.
- Μόλις 6,3% των επιχειρήσεων διαθέτουν πάνω από 10 απασχολούμενους.

Πηγή: Μητρώο επιχειρήσεων ΕΛ.ΣΤΑΤ (2010)

Αρνητική η μεταβολή των χρηματοοικονομικών στοιχείων της μεταποίησης εν μέσω κρίσης

- Υποχώρηση **κύκλου εργασιών** μεταποίησης
- Το ενεργητικό όλων των υποκλάδων της Μεταποίησης μειώθηκε, ενώ και τα ίδια κεφάλαια διαμορφώνονται σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα στην πλειονότητα των υποκλάδων
- Περιορισμένη πρόσβαση σε τραπεζικό δανεισμό εν μέσω κρίσης και τα υψηλά επιτόκια φαίνεται να αναστέλλουν σχέδια για πρόσθετο δανεισμό (απομόχλευση)
  - Την περίοδο 2009-2014 σημειώνεται μείωση των μακροπρόθεσμων και βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων κατά 11,7% και 10,4% αντίστοιχα

δισεκ.€	2005	2009	2014	ΠΜ '09/'05	ΠΜ '14/'09
Κύκλος εργασιών (πωλήσεις)	49,0	49,0	45,1	**0,0%**	**-7,9%**
Ενεργητικό	54,2	70,1	58,7	**29,4%**	**-16,4%**
Πάγια περιουσιακά στοιχεία	21,6	25,7	24,1	**18,6%**	**-6,0%**
Ίδια κεφάλαια	22,4	26,4	19,6	**18,2%**	**-25,9%**
Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	8,1	13,9	12,3	**72,0%**	**-11,7%**
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	22,9	29,0	26,0	**26,3%**	**-10,4%**

Πηγή: Hellastat περίπου 16.300 μεταποιητικές επιχειρήσεις

Δυσμενής εξέλιξη στην κερδοφορία

- Τα οικονομικά αποτελέσματα των επιχειρήσεων της μεταποίησης προοδευτικά επιδεινώνονται
- Η φορολόγηση των επιχειρήσεων επιβαρύνει σημαντικά την κερδοφορία των επιχειρήσεων της μεταποίησης
  - **2005:** Οι φόροι αποτελούσαν 38% των καθαρών αποτελεσμάτων προ φόρων
  - **2009**: Οι φόροι αποτελούσαν 70% των καθαρών αποτελεσμάτων προ φόρων

Καθαρά αποτελέσματα χρήσεων προ φόρων στη μεταποίηση (δισεκ. ευρώ)

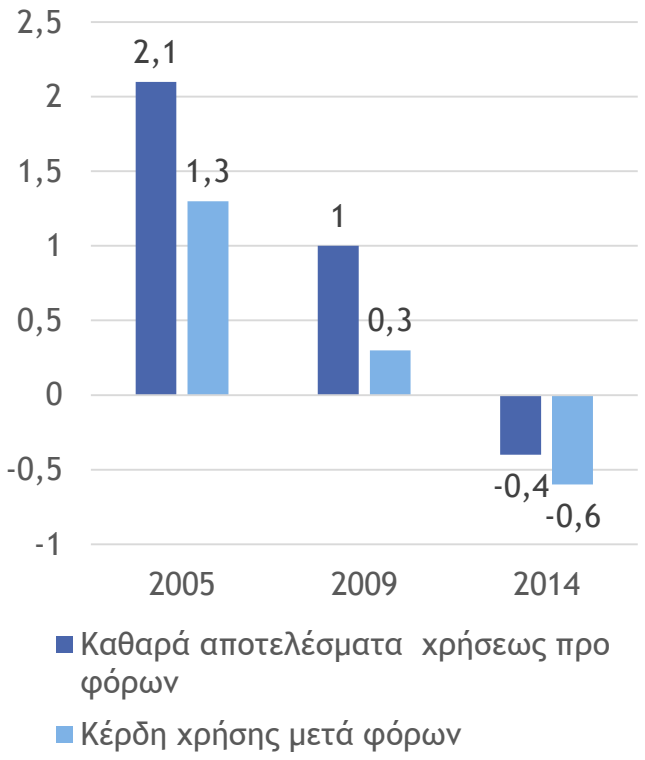

Πηγή: imentor, Hellastat

Το οικονομικό αποτύπωμα της ελληνικής μεταποίησης

Υπολογισμός οικονομικού αποτυπώματος με την μέθοδο εισροών-εκροών

- Παραδοχές
  - Σταθερή τεχνολογία παραγωγής
    - Η παραγωγή κάθε προϊόντος απαιτεί εισροές και εργασία σε σταθερές αναλογίες ανεξάρτητα από το ύψος της παραγωγής
  - Σταθερές τιμές
  - Σταθερές καταναλωτικές προτιμήσεις
  - Δεν υπάρχουν περιορισμοί στις παραγωγικές δυνατότητες των κλάδων

Μεταποιητικοί κλάδοι ανάλυσης (ταξινόμηση κατά NACE Rev. 2)

- Ορυχεία και λατομεία (B)
- Είδη διατροφής, ποτά, προϊόντα καπνού (C10-C12)
- Προϊόντα κλωστοϋφαντουργίας, είδη ένδυσης, δέρμα και συναφή προϊόντα (C13-C15)
- Ξυλεία και προϊόντα από ξύλο και φελλό (εκτός από έπιπλα), είδη καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής (C16)
- Χαρτί και προϊόντα από χαρτί (C17)
- Υπηρεσίες εκτύπωσης και εγγραφής προεγγεγραμμένων μέσων (C18)
- Προϊόντα οπτάνθρακα και προϊόντα διύλισης πετρελαίου (C19)
- Χημικές ουσίες και προϊόντα (C20)
- Βασικά φαρμακευτικά προϊόντα και φαρμακευτικά σκευάσματα (C21)
- Προϊόντα από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες (C22)
- Άλλα μη μεταλλικά ορυκτά προϊόντα (C23)
- Βασικά μέταλλα (C24)
- Κατασκευασμένα μεταλλικά προϊόντα εκτός μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού (C25)
- Ηλεκτρονικοί υπολογιστές, ηλεκτρονικά και οπτικά προϊόντα (C26)
- Ηλεκτρολογικός εξοπλισμός (C27)
- Μηχανήματα και είδη εξοπλισμού π.δ.κ.α. (C28)
- Μηχανοκίνητα οχήματα, ρυμουλκούμενα και ημιρυμουλκούμενα (C29)
- Άλλος εξοπλισμός μεταφορών (C30)
- Έπιπλα, άλλα προϊόντα μεταποίησης (C31_C32)
- Υπηρεσίες επισκευής και εγκατάστασης μηχανημάτων και εξοπλισμού (C33)

Πηγές στατιστικών δεδομένων

- Πίνακες εισροών-εκροών της Eurostat για τα έτη 2005 και 2010 (τελευταία διαθέσιμα)
  - Με προβολή για το 2014 βάσει εθνικών λογαριασμών
- Στοιχεία εθνικών λογαριασμών της Eurostat για τα έτη 1995 και 2014
- Στοιχεία ερευνών Structural Business Statistics της Eurostat για τα έτη 2008 έως 2013

Προστιθέμενη αξία μεταποίησης: σχεδόν €16 δισεκ. άμεση επίδραση, ενώ η συνολική επίδραση φθάνει στα €49 δισεκ. (~27% του ΑΕΠ)

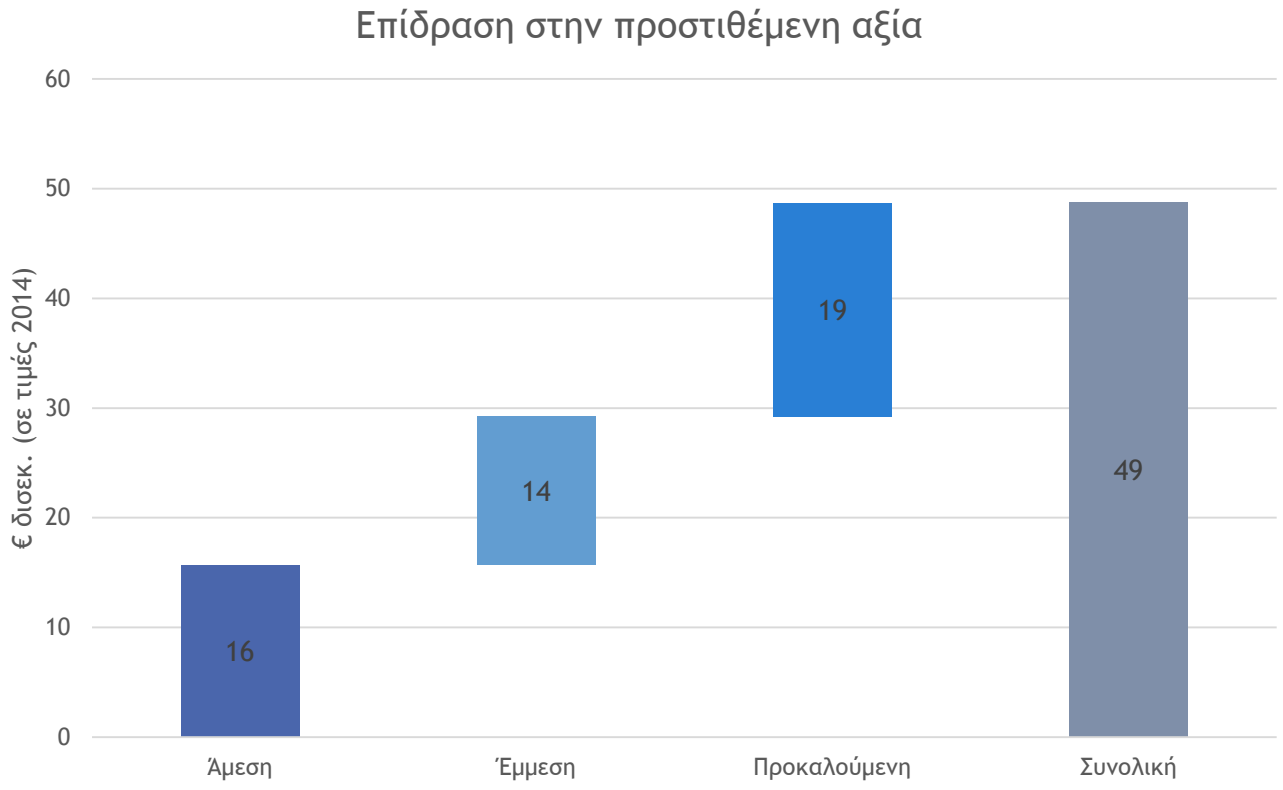

Η συνολική επίδραση στο ΑΕΠ υπερβαίνει τα €55 δισεκατομμύρια (31% του ΑΕΠ)

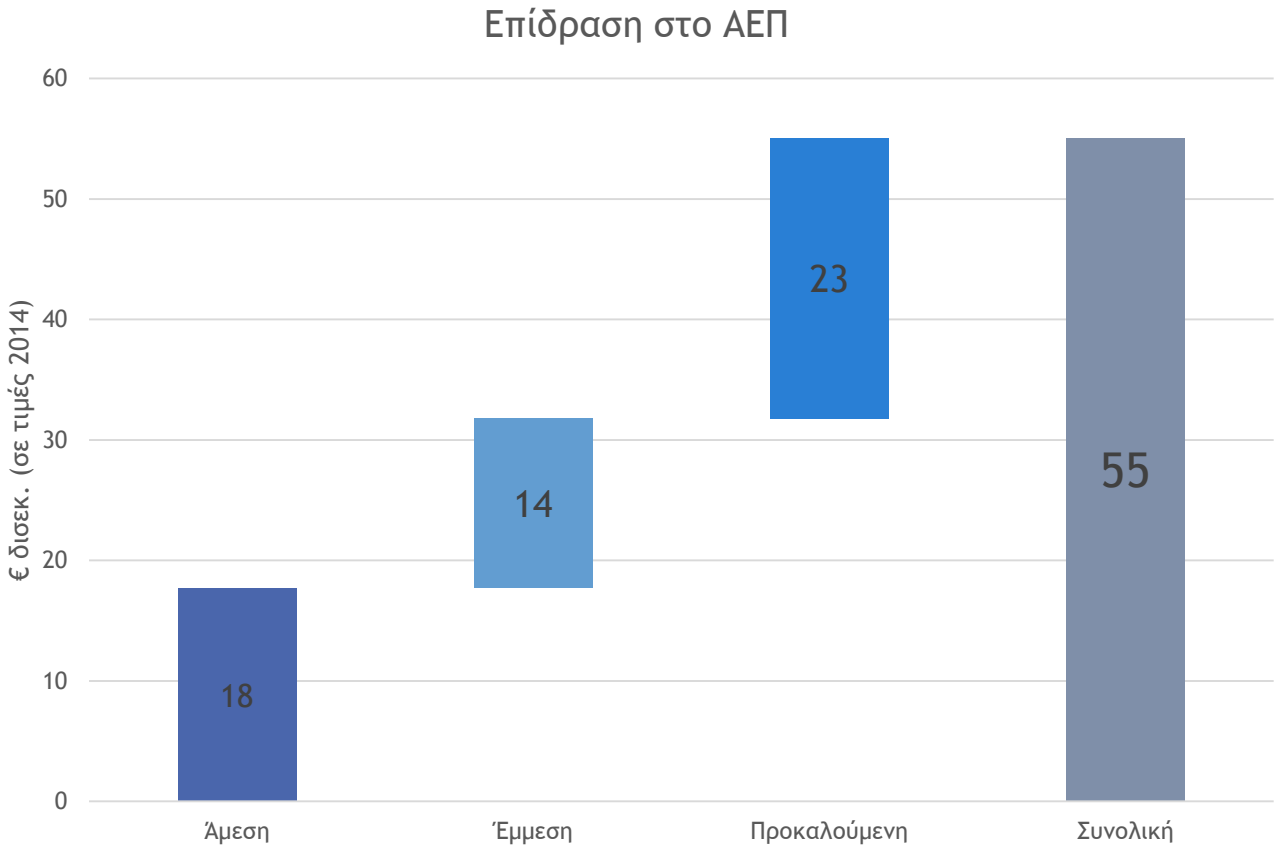

Συνολική επίδραση στην απασχόληση: ξεπερνά τις 1,2 εκατομμύρια θέσεις εργασίας (31% της συνολικής απασχόλησης στην Ελλάδα)

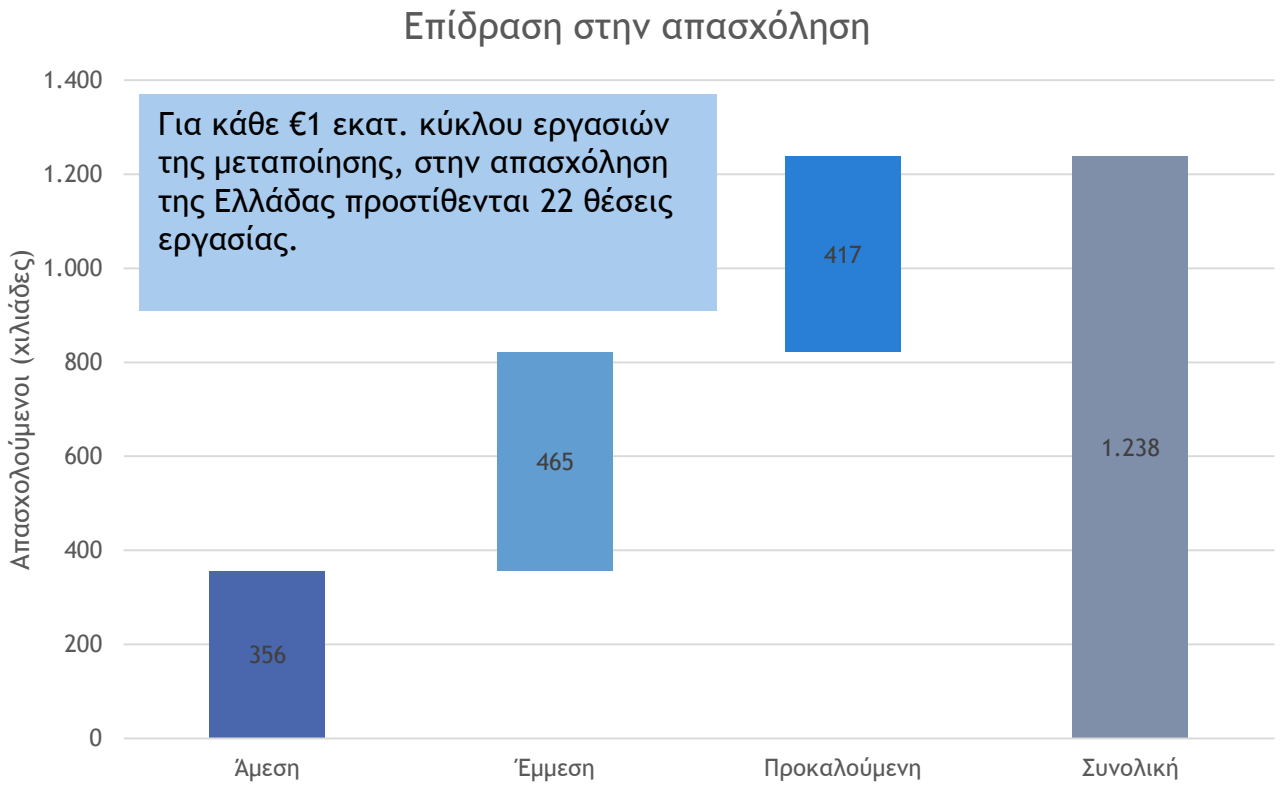

Η μεταποίηση προσφέρει άμεσα μισθούς ύψους €5,1 δισεκατομμυρίων (αντίστοιχη συνολική επίδραση: €12,6 δισεκ.)

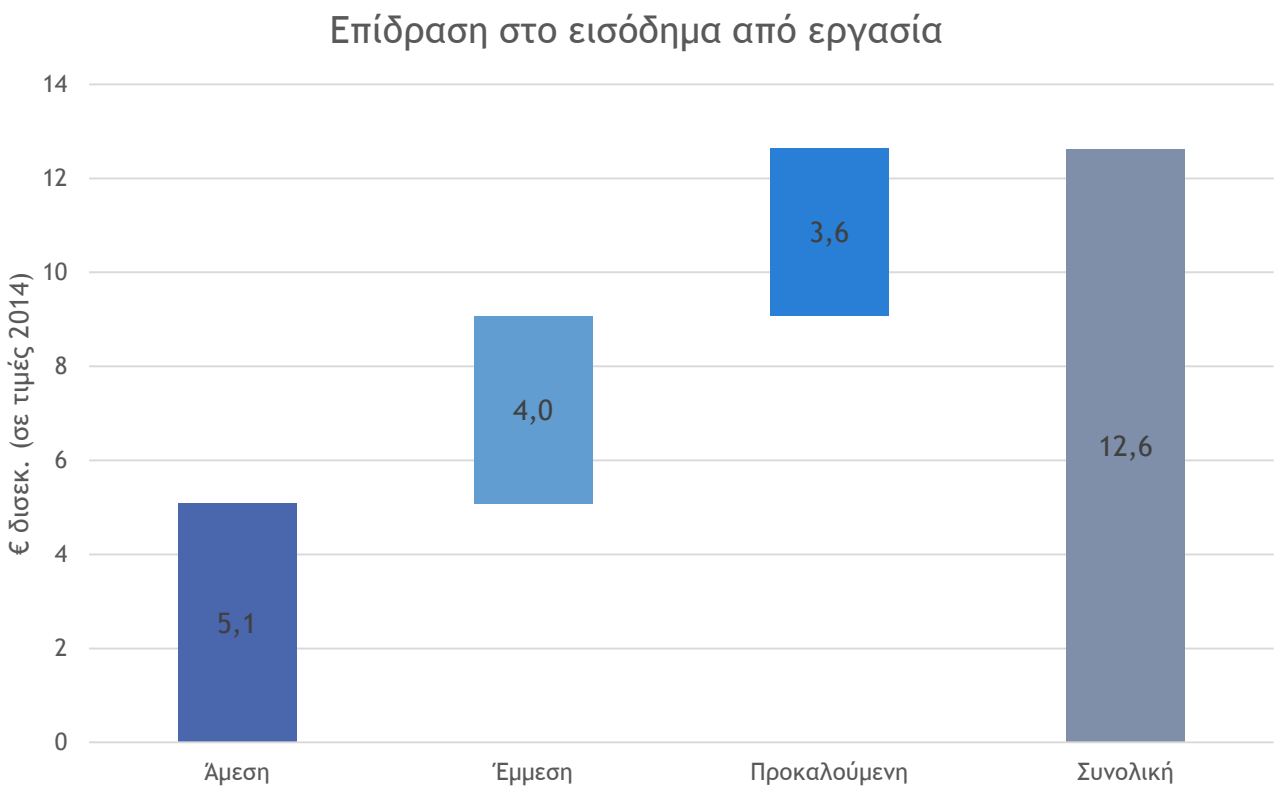

Το συνολικό κοινωνικό προϊόν της μεταποίησης (μισθοί, φόροι, εισφορές, σχηματισμός παγίου κεφαλαίου) υπερβαίνει τα €31,6 δισεκατομμύρια

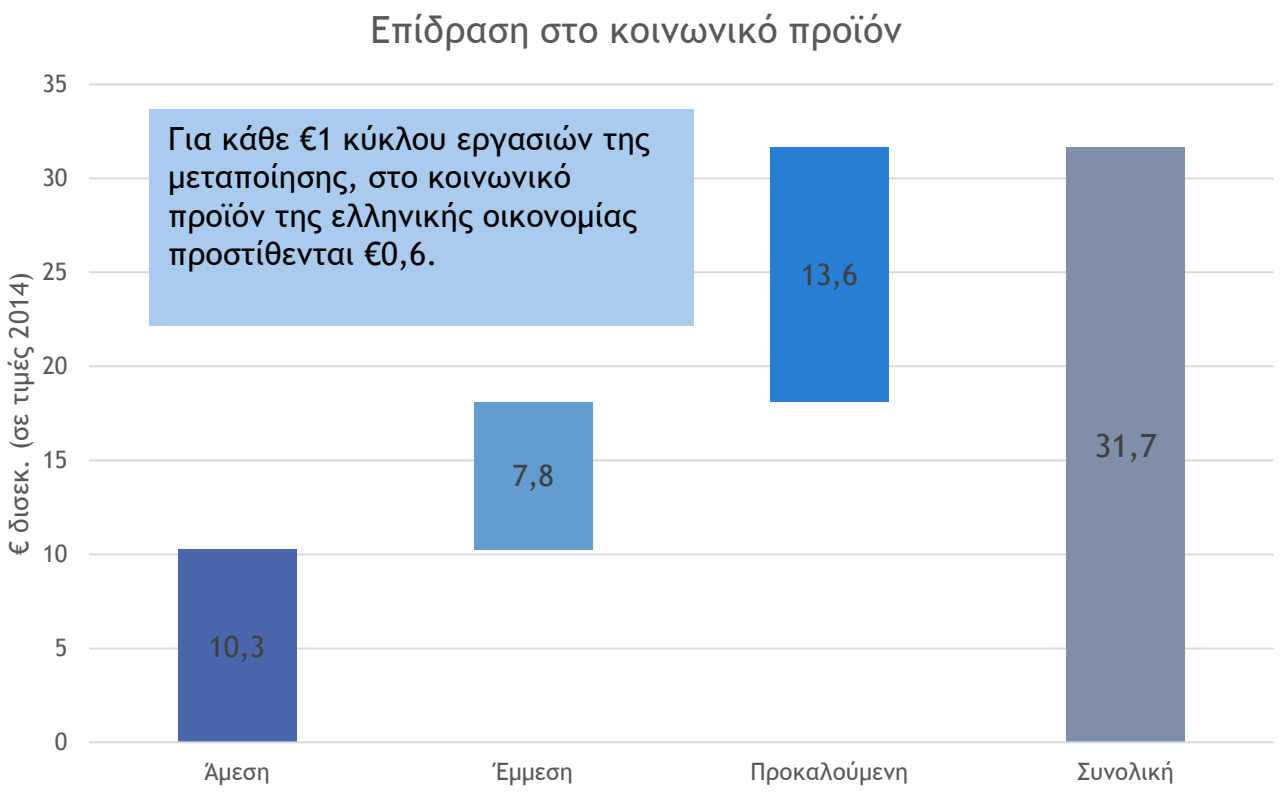

Κλάδοι που ωφελούνται από την μεταποιητική παραγωγή: Εμπόριο, τραπεζικές εργασίες, διαχείριση ακινήτων, υπηρεσίες λογιστών / δικηγόρων

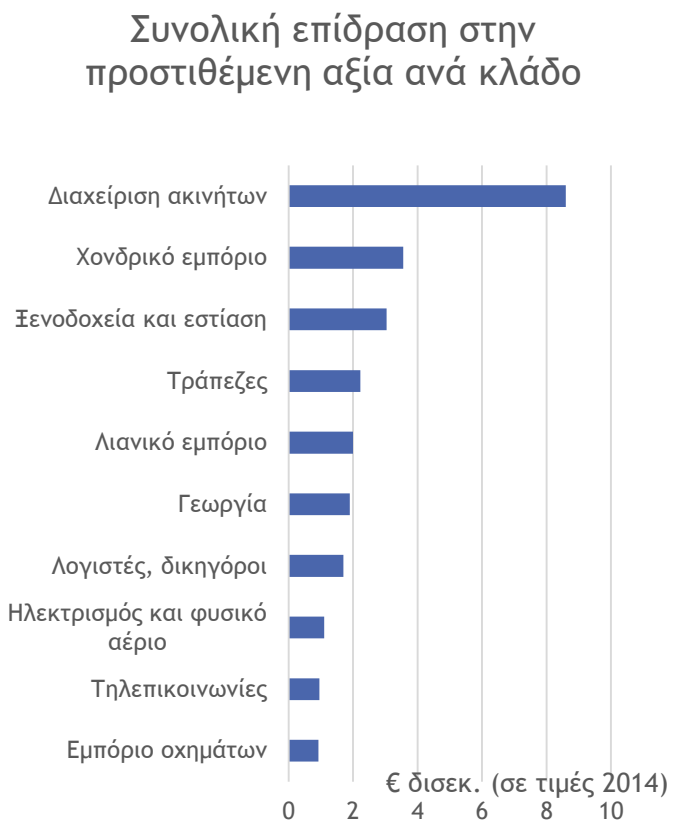

Κλάδοι που ωφελούνται από την μεταποιητική παραγωγή σε όρους απασχόλησης: γεωργία, εμπόριο, υπηρεσίες λογιστών/δικηγόρων, ξενοδοχεία / εστίαση

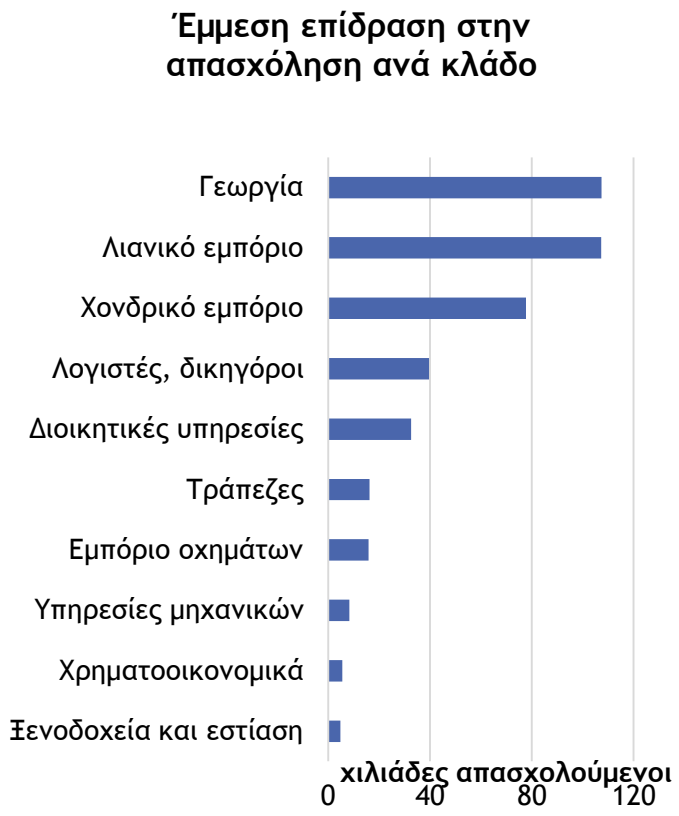

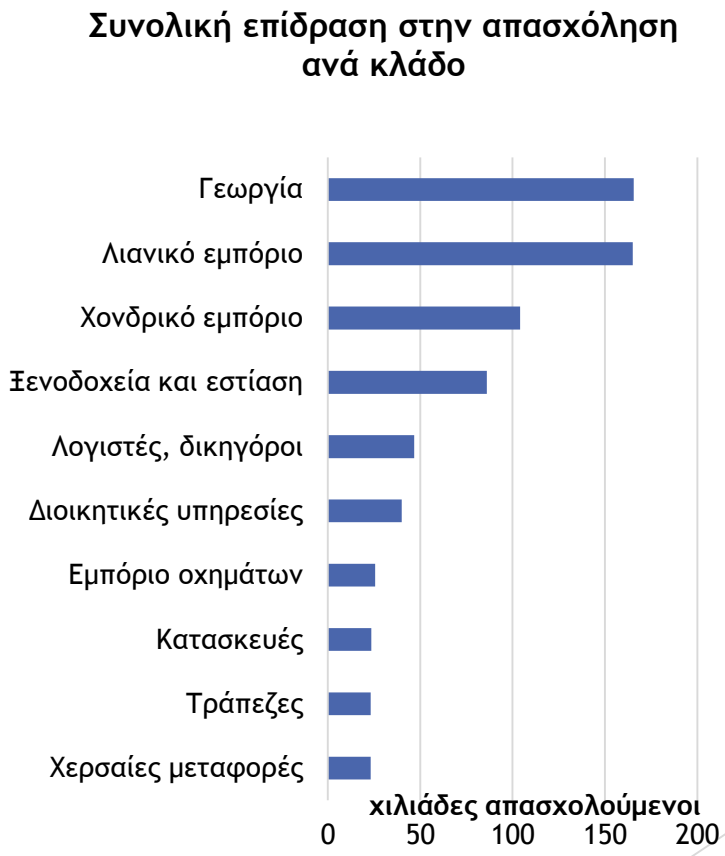

Η μεταποίηση έχει ισχυρά πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα

Μέγεθος	Πολλαπλασιαστής	Συνολική επίδραση, ως % του αντίστοιχου συνολικού μεγέθους στην Ελλάδα
Ακαθάριστη αξία παραγωγής	1,90	39%
Προστιθέμενη αξία	3,10	31%
ΑΕΠ	3,11	31%
Εισόδημα από εργασία	2,49	29%
Φόροι	3,43	29%
Εισφορές εργοδοτών	2,99	24%
Φόροι και εισφορές	3,28	27%
Απασχόληση	3,48	31%
Σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	4,08	27%
Κοινωνικό προϊόν	3,08	28%

Τα αποτελέσματα ενός θετικού σοκ στην ελληνική μεταποίηση

- Η προστιθέμενη αξία της ελληνικής μεταποίησης σε πραγματικούς απόλυτους όρους, σε τιμές 2014, μειώθηκε από €17,3 δισεκ. το 1995 σε €15,3 το 2014
- Αν είχαμε ένα θετικό οικονομικό σοκ που θα τόνωνε την δραστηριότητα της μεταποίησης, έτσι ώστε η προστιθέμενη αξία της σε απόλυτους όρους να επανέλθει στα επίπεδα του 1995 - μια ζήτηση (τζίρος) της τάξης των €5,7 δισεκ. - οι πολλαπλασιαστικές επιδράσεις στην ελληνική οικονομία συνολικά θα ήταν:
  - Το ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας θα αυξανόταν συνολικά κατά 7,2€ δισεκ. (4,1% του ΑΕΠ του 2014)
  - Η απασχόληση θα αυξανόταν συνολικά κατά 163.000 θέσεις εργασίας, εκ τω οποίων 34.000 θέσεις άμεσα στην μεταποίηση
  - Τα εισοδήματα των νοικοκυριών από μισθούς θα αυξάνονταν συνολικά κατά €1,7 δισεκ. (αύξηση κατά 3,9%)
  - Τα έσοδα του δημοσίου θα αυξάνονταν συνολικά κατά €1,5 δισεκ. (0,8% του ΑΕΠ του 2014)
  - Το άμεσο κοινωνικό προϊόν της μεταποίησης θα αυξανόταν κατά €1 δισεκ., ενώ η συνολική αύξηση του κοινωνικού προϊόντος στην οικονομία θα έφτανε τα €4,2 δισεκ.

Συνεπώς

- Η τάση αποβιομηχάνισης της ελληνικής οικονομίας έχει ξεκινήσει από τα μέσα της δεκαετίας του 80’, συνεχίστηκε με έντονους ρυθμούς κατά τη δεκαετία του 90’ και στις αρχές της δεκαετίας των 00’ για να ανακοπεί με την έναρξη της οικονομικής κρίσης
  - Μια εξέλιξη που συνέβη στο σύνολο της Ευρώπης, όχι όμως στον ίδιο βαθμό.
- Διατηρείται ωστόσο μια σταθερή τάση στην παραγωγικότητα και στην εξωστρέφεια
  - Αν και η επιλογή της εισαγωγής προϊόντων αντί της εγχώριας παραγωγής τους αποδείχθηκε ελκυστική σε αρκετές επιχειρήσεις
  - Όπως και η «εμπορική» μεταπρατική στρατηγική, αντί της παραγωγής
  - Λόγοι: παγκοσμιοποίηση, κόστος εργασίας, κ.α.

Σε εγχώριο επίπεδο, πολλά από τα προβλήματα των της μεταποίησης είναι οξύτερα στην Ελλάδα…

- υψηλή φορολογία
- υψηλές ασφαλιστικές εισφορές
- πολυπλοκότητες στο σύστημα δικαιοσύνης
- έντονη γραφειοκρατία
- υψηλό κόστος ενέργειας
- ασαφές χωροταξικό πλαίσιο
- ανεπαρκείς υποδομές
- δυσκαμψίες στην αγορά εργασίας

- Τα προβλήματα αυτά έχουν δυσμενείς επιδράσεις
  - τόσο στις εξαγωγικές επιδόσεις,
  - όσο και στις επιδόσεις των ελληνικών επιχειρήσεων στην εγχώρια αγορά, όπου τα ελληνικά προϊόντα ανταγωνίζονται τα εισαγόμενα
- Ως αποτέλεσμα, η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής μεταποίησης πλήττεται, παρά τη βελτίωση σε όρους εργατικού κόστους

Επιπροσθέτως: πιστωτική στενότητα που περιόρισε σημαντικά τη δυνατότητα των επιχειρήσεων να αντλούν κεφάλαια από το τραπεζικό σύστημα

- Τα δάνεια προς τις επιχειρήσεις της Μεταποίησης και κυρίως του κλάδου μειώθηκαν εντός έξι ετών (2010-2016) κατά 16,6%
- Οι δυσμενείς εξελίξεις αναδεικνύουν την ανάγκη αναζήτησης πηγών χρηματοδότησης για τα επόμενα χρόνια
  - Καθώς το εγχώριο τραπεζικό σύστημα βρίσκεται σε μεταβατική φάση (πώληση «κόκκινων δανείων», τραπεζική ενοποίηση στην ΕΕ), οι ευκαιρίες άντλησης ρευστότητας και επενδυτικών πόρων θα πρέπει να αναζητηθούν κυρίως εκτός αυτού
- Σημαντικούς χρηματοδοτικούς μηχανισμούς στην Ελλάδα για την τρέχουσα περίοδο και μεσοπρόθεσμα αποτελούν
  - τα Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020
  - ο νέος επενδυτικός νόμος (νόμος 4399/2016)
  - οι επιμέρους ενισχυόμενες κατηγορίες δαπανών και διαθέσιμα είδη ενίσχυσης (επιδοτήσεις, εγγυήσεις, φοροαπαλλαγές κ.ά.)

Οι επιχειρήσεις έχουν και αυτές μερίδιο ευθύνης στο σχεδιασμό της στρατηγικής εισόδου τους στις **παγκόσμιες αλυσίδας αξίας (Global Value chains)**

- Απαιτείται προώθηση στρατηγικών διαφοροποίησης, διεθνοποίησης και επένδυσης σε τεχνολογικές και οργανωσιακές ικανότητες των ελληνικών μεταποιητικών επιχειρήσεων…
- …έτσι ώστε να μπορούν να διαμορφώσουν μια αναβαθμισμένη «νέα θέση» στον Διεθνή Καταμερισμό Εργασία. Πώς;
  - Διάχυση, διείσδυση και χρήση ΤΠΕ στο επιχειρηματικό-παραγωγικό σύστημα
  - Ενίσχυση της εξωστρέφειας και της διεθνοποίησης των επιχειρήσεων υψηλής προστιθέμενης αξίας και των μεταποιητικών ΜΜΕ
  - Ενθάρρυνση συνεργασιών και δικτύωσης μεταξύ των επιχειρήσεων, πανεπιστημίων, ερευνητικών φορέων και συμβουλευτικών δομών, ήδη από περιφερειακό επίπεδο
  - Συνέργιες για οικονομίες κλίμακας: αντιμετώπιση του μέσου μικρού μεγέθους

Ευχαριστούμε για την προσοχή σας

Το πλήρες κείμενο της μελέτης διαθέσιμο στο site του ΙΟΒΕ

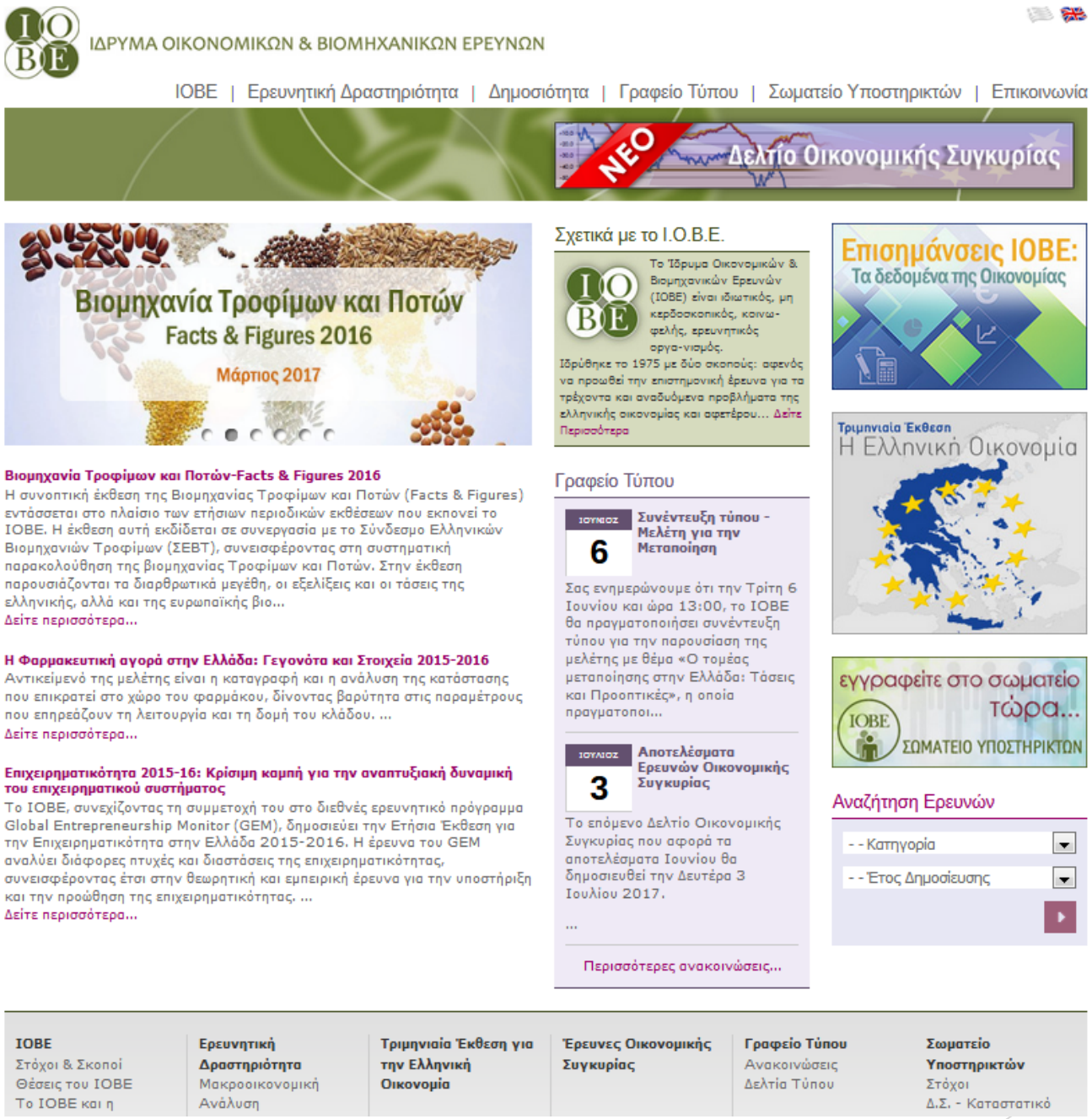
ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΙΟΒΕ | Ερευνητική Δραστηριότητα | Δημοσιότητα | Γραφείο Τύπου | Σωματείο Υποστηρικτών | Επικοινωνία
ΝΕΟ
Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας
Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών
Facts & Figures 2016
Μάρτιος 2017
Βιομηχανία Τροφίμων και Ποτών-Facts & Figures 2016
Η συνοπτική έκθεση της Βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών (Facts & Figures) εντάσσεται στο πλαίσιο των ετήσιων περιοδικών εκθέσεων που εκπονεί το ΙΟΒΕ. Η έκθεση αυτή εκδίδεται σε συνεργασία με το Σύνδεσμο Ελληνικών Βιομηχανιών Τροφίμων (ΣΕΒΤ), συνεισφέροντας στη συστηματική παρακολούθηση της βιομηχανίας Τροφίμων και Ποτών. Στην έκθεση παρουσιάζονται τα διαρθρωτικά μεγέθη, οι εξελίξεις και οι τάσεις της ελληνικής, αλλά και της ευρωπαϊκής βιο...
Δείτε περισσότερα...
Η Φαρμακευτική αγορά στην Ελλάδα: Γεγονότα και Στοιχεία 2015-2016
Αντικείμενό της μελέτης είναι η καταγραφή και η ανάλυση της κατάστασης που επικρατεί στο χώρο του φαρμάκου, δίνοντας βαρύτητα στις παραμέτρους που επηρεάζουν τη λειτουργία και τη δομή του κλάδου. ...
Δείτε περισσότερα...
Επιχειρηματικότητα 2015-16: Κρίσιμη καμπή για την αναπτυξιακή δυναμική του επιχειρηματικού συστήματος
Το ΙΟΒΕ, συνεχίζοντας τη συμμετοχή του στο διεθνές ερευνητικό πρόγραμμα Global Entrepreneurship Monitor (GEM), δημοσιεύει την Ετήσια Έκθεση για την Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2015-2016. Η έρευνα του GEM αναλύει διάφορες πτυχές και διαστάσεις της επιχειρηματικότητας, συνεισφέροντας έτσι στην θεωρητική και εμπειρική έρευνα για την υποστήριξη και την προώθηση της επιχειρηματικότητας. ...
Δείτε περισσότερα...
Σχετικά με το Ι.Ο.Β.Ε.
Το Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ) είναι ιδιωτικός, μη κερδοσκοπικός, κοινωφελής, ερευνητικός οργανισμός.
Ιδρύθηκε το 1975 με δύο σκοπούς: αφενός να προωθεί την επιστημονική έρευνα για τα τρέχοντα και αναδυόμενα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και αφετέρου... Δείτε Περισσότερα
Γραφείο Τύπου
ΙΟΥΝΙΟΣ 6
Συνέντευξη τύπου - Μελέτη για την Μεταποίηση
Σας ενημερώνουμε ότι την Τρίτη 6 Ιουνίου και ώρα 13:00, το ΙΟΒΕ θα πραγματοποιήσει συνέντευξη τύπου για την παρουσίαση της μελέτης με θέμα «Ο τομέας μεταποίησης στην Ελλάδα: Τάσεις και Προοπτικές», η οποία πραγματοποι...
ΙΟΥΛΙΟΣ 3
Αποτελέσματα Ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας
Το επόμενο Δελτίο Οικονομικής Συγκυρίας που αφορά τα αποτελέσματα Ιουνίου θα δημοσιευθεί την Δευτέρα 3 Ιουλίου 2017.
...
Περισσότερες ανακοινώσεις...
Επισημάνσεις ΙΟΒΕ:
Τα δεδομένα της Οικονομίας
Τριμηνιαία Έκθεση
Η Ελληνική Οικονομία
εγγραφείτε στο σωματείο τώρα...
ΙΟΒΕ
ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΩΝ
Αναζήτηση Ερευνών
- - Κατηγορία
- - Έτος Δημοσίευσης
ΙΟΒΕ
Στόχοι & Σκοποί
Θέσεις του ΙΟΒΕ
Το ΙΟΒΕ και η
Ερευνητική Δραστηριότητα
Μακροοικονομική Ανάλυση
Τριμηνιαία Έκθεση για την Ελληνική Οικονομία
Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας
Γραφείο Τύπου
Ανακοινώσεις
Δελτία Τύπου
Σωματείο Υποστηρικτών
Στόχοι
Δ.Σ. - Καταστατικό